

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI EKALOGIYA, ATROF-MUHITNI
MUHOFAZA QILISH VA IQLIM O‘ZGARISHI VAZIRLIGI HUZURIDAGI
TURIZM QO‘MITASI “IPAK YO‘LI” TURIZM VA MADANIY MEROS
XALQARO UNIVERSITETI**

“TASDIQLAYMAN”

**“Ipak yo‘li” turizm va madaniy meros
xalqaro universiteti Ma’muriy masalalar
bo‘yicha birinchi prorektori**
 **D.A.Nasimov**



"4" *noyabr* 2025-yil

10.00.06. —“Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog‘ishtirma tilshunoslik va
tarjimashunoslik” ixtisosligi bo‘yicha PhD tayanch doktoranturaga va mustaqil
izlanuvchilikka kiruvchilar uchun imtihon

DASTURI

SAMARQAND – 2025

KIRISH

Hozirgi tilshunoslikda tilni madaniyatning verbal ifodasi sifatida o'rganish alohida ahamiyat kasb etmoqda. Chunki til xalqning hayotiy tajribasini, uning tafakkuri va ruhiyatini, axloqiy-estetik me'yorlarning farqlovchi belgilarini o'rganadi.

Bilim, malaka va ko'nikmaga qo'yiladigan talablar

Doktoranturaga kiruvchi quyidagilarni bilishi kerak:

- fanning maqsad va vazifalarini;
- tilning xalq madaniyati va tarix bilan aloqasini;
- lingvistik ta'limotlarning asosiy yo'nalishlarini;
- tanlangan ixtisoslik yo'nalishi tarixi, buguni va istiqbolini;
- til va madaniyatning o'zaro aloqasi bilan bog'liq bilimlarni;
- tilning leksik va frazeologik birliklarda ifodalangan milliy an'analarni.

Shuningdek, u leksik-frazeologik, grammatik tahlil hamda lingvokulturologik tadqiq malakasiga ega bo'lishi ham kerak.

FANNI O'ZLASHTIRISHGA QO'YILGAN TALABLAR TAYANCH DOKTORANTLAR:

- qiyosiy tarixiy metod va uning asoschilari, asosiy tushunchalari; makro va mikro parativistika;
- Sharq va G'arb adabiy aloqalari, tarjima tanqidi, badiiy matnning qiyosiy tahlili mezonlari kabilar haqida imkon qadar nazariy bilimga ega bo'lishi;
- qiyosiy tadqiq metodologiyasi va uning asosiy tushunchalarini izohlay olishi;
- qiyosiy adabiyotshunoslikka oid asosiy adabiyotlarni va ularning kishqacha mazmunini bilishi;
- qiyoslash orqali adabiy hodisalarning umumiy va xos taraflarini aniqlash, poetika, adabiy aloqalar va adabiy ta'sir masalalarini tahlil qila olishi;
- til tarixi va nazariyasi to'g'risida keng bilimni egallay ollsh, dunyo tillarining umumiy va xususiy qonuniyatlari haqida tasavvurga ega bo'lishi, tilshunoslik(tarixi, tilshunoslik maktablari, zarmonaviy tilshunoslik asoslalarini va tilshunoslik metodlarini bilishi;
- chel tilini o'rganish amaliyotida nazariy bilimlarni qo'llash, tilshunoslik bo'yicha ilmiy izlanishlarga kasbiy nuqtai nazardan qarash, dunyo tilshunosligida ro' y berayotgan jarayonlarni o'zaro bog'liqlik nuqtai nazardan tahlil qilish, tillarning umumiy va xususiy belgilari haqidagi tushunchalarni amaliyotda qo'llash ko'nikmasiga ega bo'lishi;
- tillarni qiyoslash sohasidagi nazariy bilimlarini ko'rsatish va chet tillar tuzilmalaridagi o'xshashlik va farqlarini o'zlashtirishi bilan birga to'g'ri foydalanish va malakasiga ega bo'lishi;
- qiyosiy tilshunoslik fundamental masalalari bo'yicha nazariy bilim asoslarini bilishi; turli konsepsiyalarni tanqidiy baholash va ularni qiyoslanayotgan tillarning materiali asosida tahlil qilishi;
- qiyosiy tipologiyaning asosiy rivojlanish bosqichlari va faktorlari; tipologik tadqiqotlar tarixi va metodlari; tipologik tadqiqotlarning prinsiplarini bilishi;
- qiyosiy tilshunoslik fanining boshqa fanlar bilan uzviy bog'liqligi va ularning qiyosiy tipologiyaga ta' sir qilish yo'llarini aniqlash; qiyosiy tilshunoslik fanining metodologiyasini qo'llay Olish ko'nikmalarini xosil qilish;
- qiyosiy tilshunoslik fani bo'yicha yangi yo'nalishlarning mavjudligi va ularning talqinini bilishi; tarjima metodlarini bilishi va amaliyotda ko'llay olishi;
- tarjima, tarjima turlari, tarjima tanqidi haqida umumiy tasavvurga, asliyat va tarjimlarni qiyoslashga oid muayyan bilimlarga ega bo'lishi;
- O'zbekistonda va xorijiy davlatlarda nashr qilingan ilmiy adabiyotlar bilan ishlash va lingvistik adabiyotlardan samarali foydalana olish ko'nikmalariga ega bo'lishi lozim.

DASTURNING MAZMUNI

Filologik komparativistika: mazmuni va mohiyati. Filologik komparativistika haqida tushuncha. Adabiy komparativistikaga xos xususiyatlar. Qiyosiy adabiyotshunoslik fan sifatida. N.I.Konrad tasnifi. V.M.Jimunskiy tadqiqotlari. Qiyosiy tahlilning ilmiy nazariy asoslari. Qiyosiy tahlil obyektlari. Qiyosiy tahlilning vazifalari. Qiyoslash jarayonidagi eng muhim bosqichlar. Qiyoslanishi mumkin bo'lgan tipik vaziyatlar. Qiyosiy-tarixiy metod rivojida Frans Bopp, Rasmus Rask, Yakob Grimmlarning o'rni.

Qiyosiy tahlil metodologiyasi. Ilmiy tadqiqot metodlari va qiyosiy tahlil. Qiyosiy tarixiy va chog'ishtirish metodi xususida. Qiyoslash natijalarini baholashning mezonlari. Qiyosiy tahlil natijalarining xolisligini ta'minlash shartlari.

Tarjima — qiyosiy adabiyotshunoslik ob'ekti sifatida. Tarjima nazariyasi fan sifatida. Tarjimashunoslikka oid muhim tushunchalar. Tarjima – adabiyotlararo kommunikatsiya vositasi. Tarjima – komparativistika obyekti.

Asar poetikasi komparativistika obyekti. Poetika haqida tushuncha. Poetikaning tasnifi. Badiiylik va badiiy mahorat. Poetikaga oid zamonaviy tadqiqotlar.

Adabiyotlararo jarayonlarning shakllari. Milliy, hududiy va jahon adabiyoti. Adabiyotlararo aloqalar. Tipologiya va tipologik mushtaraklik. Adabiyotshunoslikda multikulturalizm.

O'zbek adabiyotshunosligida qiyosiy tadqiqotlar. Qiyosiy tadqiqotlar va ularning istiqboli. O'zbek adabiyoti jahon adabiyoti kontekstida. Qiyosiy tadqiqotlar va ularning mohiyati.

Qiyosiy-tarixiy tilshunoslik. Tilshunoslikda germanistika va slavistika. Sanskrit va F.Bopp qiyosiy grammatikasi. V. Gumboldt falsafasi. A.Shleyxer ta'limoti. G. Shteyntal ta'limotida til va xalq psixologiyasi. Boduen de Kurtene va F.De Sossyur ta'minotida til sistemasi.

Tilshunoslik metodlari. Bilish usullari va tilshunoslik metodlari. Tilni o'rganish metodologiyasi va metodlari. Tavsifiy metod. Qiyosiy- tarixiy metod. Struktur metod va uning yo'nalishlari. Funksional lingvistika. Deskriptiv lingvistikaning tahlil metodlari. Distributiv tahlil metodi. Transformatsiya metodi. Tasviriy metodning asosiy usullari. Distributiv metod. Paradigma usullari va paradigmatic metodika. Oppozitsiya usuli. Semantik maydon usuli. Pozitsion usullar. O'zgartirishlar usuli va transformatsion metodika. Statistik usullar.

Qiyosiy tipologiya - tilshunoslikning tarmog'i sifatida. Asosiy muammolar va yo'nalishlar. Qiyosiy tilshunoslikning paydo bo'lish sabablari. Qiyosiy metodning universallik xususiyati. Lingvistik va nolingvistik tipologiya. Qiyosiy tipologiyada kategoriyalash muammolari. Tipologik kategoriyalar. Qiyosiy tipologiyaning umumiy tasnifi. Turli til sistemalarini qiyosiy o'rganishning zamonaviy metodlari. Tilshunoslikda yangi yo'nalishlarning mavjudligi va ularning qiyosiy tipologiyada qiyoslanishi.

Qiyosiy tilshunoslikning dolzarb masalalari to'g'risida umumiy ma'lumotlar. Qiyosiy tipologiyaning shakllanishi va rivojlanishining asosiy bosqichlari va faktorlari. Tillarning

geneologik tasniflari, tillar qarindoshligi haqida ma'lumot. Qiyosiy tipologiyaning asosiy parametrlari. Izomorfizm va allomorfizm xususiyatlari. Qiyoslashda sinxron va diaxron yondashish. Tillararo va bir til ichidagi qiyoslash xususiyatlari. Qiyosiy tilshunoslikning adabiyot bilan munosabati.

Inson fikrini til vositasi orqali ifodalashning o'ziga xos qonunlari. Barcha til tizimlari uchun mushtarak bo'lgan belgilarni ifodalashdagi muvofiqlik va nomuvofiqlik. Tilshunoslikda "shakldan ma'noga" va "ma'nodan shaklga" tamoyillarining qo'llanilishi. Lingvistik tushunchalarni tilning turli yaruslarining o'lchov birliklari va konstituentlari orqali ifodalanishi. Ularning universallik xususiyati.

Qiyosiy tipologiyaning umumiy tasnifi: obyektiga ko'ra, til tarmoqlariga ko'ra, tilning ikki planiga ko'ra. Turli til sistemalarini qiyosiy o'rganishning zamonaviy metodlari.

Qiyosiy tipologiyada kategoriyalash muammolari. Grammatik kategoriya haqida ta'lilnot. Grammatik va mantiqiy kategoriyalar o'rtasidagi mutanosiblik. Tushuncha kategoriyalar. Funksional-semantik kategoriyalar. Grammatik-leksik maydon.

Tipologik kategoriyalar. Tipologik ma'no va tipologik forma. Tipologik kategoriyaning tillararo, yaruslararo va so'z turkumlariaro xususiyatlari. Tipologik kategoriyalarning ifodalanishdagi mazmun va ifoda rejalari birliklarining tillararo aloqasi.

Ifoda planidagi til tizimi o'lchov birliklarining tillararo adekvatligi va adekvat emasligi, ularning yaruslararo sinonimligi, ularning taskonomik masalalari.

Tilning boshqa sathlarini tadqiq etishda kategoriyalash muammolari. Tilning leksik sathini tadqiq etishda kategoriyalash muammolari. Leksikani tizim sifatida qaralishi va tipologik yondashish imkoniyatlari.

Turli qardosh va qardosh bo'lmagan tillardagi ayrim xususiyatlarni fonologik, grammatik, semantik, etimologik, leksik va stilistik nuqtayi nazardan solishtirish. Interferensiya muammolari. Qiyosiy tipologiyaning leksikografiya, stilistika, tarjima nazariyasi va til o'qitish metodikasi kabi fanlar bilan uzviy bog'liqligi. Tilshunoslikda yangi yo'nalishlarning mavjudligi va ularning qiyosiy tipologiyada qo'llanilishi. Til va madaniyat. Qiyoslanayotgan tillarning milliy-madaniy xususiyatlarining barcha til sathlarida namoyon bo'lishi. Kognitiv tilshunoslik haqida ta'minot.

Tipologik tadqiqotlarning tarixi. Qiyosiy tipologiyaning asosiy rivojlanish bosqichlari va faktorlari. Tipologik tadqiqotlarning hozirgi yo'nalishlari haqida. Turli til sistemalarini qiyosiy o'rganishning zamonaviy metodlari. Qiyosiy tipologiyaning umumiy tasnifi, uning asosiy parametrlari.

Jahon madaniyatining ravnaq topishida tarjimaning roli. Tarjima jarayonining bosqichlari. Tarjima muqobilligi. Tarjimada leksik muammolar. Tarjima tarixining nazariy masalalari. Jahon tarjimachiligida tajriba maktablari. Tarjimaning grammatik masalalari. Tarjimaning stilistik masalalari. Tarjimada lingvistik va adabiyotshunoslik nuqtayi nazaridan yondoshuvning ahamiyati. Tarjima va leksikografiya. Tarjimada leksik va grammatik transformatsiyalarning qo'llanilishi. Semantik va stilistik ekvivalentlik. Adekvat tarjima tamoyillari.

Birinchi bo'lim

1-&. Lingvistik tipologiyaning asosiy tushunchalari.

Tipologiya tilshunoslikning alohida bo'limi. Izomorfizm va allomorfizm tushunchalari, xususiyl tipologiyaniing tiplari. Lingvistik tipologiyaniing tillar qurilishidagi xususiyl, aynan o'xshash va farqli tomonlarini emas, balki umumiy o'xshash va farqli jihatlarini o'rganadigan fan ekanligi. Tipologik tadqiqotlar genetik qardosh tillar doirasi bilan cheklanmasligi va har xil qurilishli tillar hisobiga o'z chegaralarini kengaytirishi.

2-&. Til turi lingvistik tipologiyaniing asosiy tushunchalaridan biri ekanligi.

“Til tipi”, “tilda tip”, “lisoniy tip” tushunchalariniing o'zaro farqi. XIX asrda tillariniing morfologik tasnifi.

Til tipi lingvistik tipologiyaniing asosiy tushunchalaridan biri sifatida o'ta inurakkab va dolzarb muaminalar sirasiga kirishi. Uning tilshunos olimlar tomonidan turlicha talqin qilinayotgani. Ingliz va o'zbek tillariga xos ununurliyl belgilariniing olti guruxga bo'linishi. “Til tipi” tushunchasiniing ta'riflari.

3-&. XX asrda tipologik tadqiqotlariniing rivojlanishi.

Tillar tasnifiiniing tiplar bo'yicha o'rganilishi. Til tipini aniqlash uchun formal munosabatlar va unsurlar orasidagi munosabatlar tipi xisobga olishniing zarurligi.

XIX asrda til tasnifi so'zniing formal belgi va xususiylatlari asosida qilinganligi. XX asr tilshunos-tipologlari formal unsurlar orasidagi munosabatlar turini xisobga olganligi sabablari. XIX va XX asrlarda tillararo tipologiya tasnifiidagi farqlar. Agglyutinativ va flektiv tillarda grammatik ma'nolariniing, asosan, so'z doirasida, uning tarkibiga kiruvchi affikslar yordamida ifodalanishi. Leksik va grammatik ma'nolariniing bir til birligida mujassam ekanligi sabablari.

4-&. Til satxlariiniing barcha tipologik belgilarini hisobga olish til tipini aniqlashniing muhim sharti ekanligi.

U yoki bu til tipini aniqlash barcha til Satxlari tipologik belgilarini hisobga olishga asoslanganligi. V.Skalichka (chex tilshunosi) o'ziniing “Tipologiya haqidagi masalaga doir” asarida besh xil til tipi borligi haqida yozgani.

5-&. Etalon til masalasi

V.Skal ichka tasnifiida dunyo tillari besh tipga (flektiv, intraflektiv, agglyutinativ, izolyatsiyalovchi va polisintetik) bo'linganligi, biroq birorta ham sof flektiv yoki sintetik til yo'q ekanligi sababi. U yoki bu til tipologiyasini ilmiyl ta'riflash uchun qandaydir o'lchov (mezon) lozimligi, shuniing uchun etalon tilga ehtiyoj sezilayotganligi.

6-&. V.D.Arakiniing tipologik pasport konsepsiyasi

V.D.Arakin tipologik olim. Uning tillar tipologiyasiga doir ishlari. V.D.Arakin tomonidan beshta til (rus, ingliz, island, turk va tatar tillari)niing «tipologik pasporti» ishlab chiqilgan. Bunday pasportlarni yaratishniing ahamiyati V.D.Arakin tipolgik pasportni ishlab chikishda tilniing tipologil(«yuz»ini ochib beruvchi eng inuxiiu tipologik jihatlariga asoslanganligi: 1) fonemalar tarkibi; 2) fonetikalariniing tuzilishi; 3) urg'u; 4) bo'g'in tuzilishi;

5) intonatsiya; 6) grammatik kategoriyalar tarkibi; 7) so'z birikmasi; 8) gap; 9) so'z tuzilishi; 10) so'z yasilishi; 11) umumiy xulosa.

Ikkinchi bo'lim.

1-&. Universaliylar ta'rifi

Universaliylar masalasi tillar tipologiyasida asosiy o'rinlardan birini egallashi. Dunyoning barcha yoki aksariyat tillari uchun umumiy qonuniyatlarni ko'rsatib beruvchi universaliylar ayni paytda tilda nima bor-u nima yo'qligini ham aniqlashga yordam beruvchi vosita ekanligi. Til hodisalarining umumiylik mazmuniy yoki shakliy hodisaligi munozarali ekanligi.

2-&. Lisoniy universaliylarning asosiy ko'rinishlari

Universaliylar tasnifining invariyantligi va bu boradagi munozarali xohatlar. Universaliylarning turlari: 1) ekstralingvistik va sof lingvistik universaliylar; 2) fonologik, grammatik va leksik universaliylar; 3) sinkron universaliylar; 4) absolyut(cheklanmagan) universaliylar; 5) implikatsion (qayd etuvchi) universaliylar va 6) elementar universaliylar.

3-&. Universaliylar masalasini o'rganish tarixi va universaliylar nazariyasining tipologiya uchun ahamiyati

R.Yakobsonning Osloda bo'lib o'tgan VIII xalqaro tilshunoslar kongressida so'zlagan nutqi va universaliylar nazariyasi. 1961 yilda Nyu-Yorkda lisoniy universaliylar bo'yicha bo'lib o'tgan konferensiya natijalari. "Lisoniy universaliylar haqida memorandum" mazmuni. I.Grinbergning grammatik universaliylar nazariyasiga qo'shgan hissi. V.G.Gak va lingvistikuniversaliylar masalasi.

Uchinchi bo'lim. Tipologik tahlil metodlari

1-&. Ilmiy bilish metodi haqidagi. Qiyosiy-tarixiy va qiyosiy-tipologik metodlar orasidagi farqlar.

V.D.Arakinning tabiat va jamiyat hodisalarini ilmiy bilish metodiga bergan ta'rifi. Bu ta'rif tushunchaning insoniyat tomonidan asrlar davomida ishlab chiqilgan ilmiy xulosa va amaliy usullar tizimiga asoslanganligi. Til hodisalarining o'zaro aloqador va shartlangan ekanligi. Qiyosiy-tipologik metodning tadqiqot materialini tanlashda cheklanmaganligi. Qiyosiy-tarixiy va tipologik tahlil namunalari.

2-&. Qiyoslanayotgan tillarning tipologik jihatdan muhim belgilarini tanlash lingvistik tipologiyaning asosiy muammosi ekanligi

Qiyoslanayotgan tillarning izomorf va allomorf xususiyatlari. Tipologik tadqiqot va tillar tasniflar uchun tasodifiy belgilarni tanlashning nomaqbul ekanligi. V.D.Arakinning «Сравнительная типология английского и русского языков» asari mazmuni nundariyasi. Turli sath birliklari tuzilishini tipologik qiyoslash birliklari, aniqlik-noaniqlik kategoriyasi.

3-&. J.Grinbergning tipologik indekslar metodi. Sintetizm, prefiksatsiya va suffiksatsiya indekslari

Amerikalik tilshunos E.Sepirning tillarni tizimli qiyoslab o'rganish haqidagi mulohazalari. Uning XIX asrda morfologik tasnifi g'oyasini rivojlantirib, formal va semantik tahlillarning yangi mezonlarini ishlab chiqqani. J.Grinberg-E.Sepir g'oyalarining

davomchisi J.Grinberg va tipologik ko'rsatgichlarning son (miqdoriy) indeksleri. Tillarda o'zak va affiksalar morfemalarni farqlashning qiyosiy tipologiya uchun ahamiyati. V.Skalichkaning flektiv tillarda so'z yasovchi suffiks va qo'shimchalarning kuchsiz oppozitsiyasi haqidagi fikrlari. Sintetiklik indeksi. Prefiksatsiya indeksi. Suffiksatsiya indeksi.

Ikkinchi qism

Ingliz va o'zbek tillari fonologik tizimlari tipologiyasi

1-§. Fonologik sath tushunchasi. Fonologik tizimlar tipologiyasini aniqlash uchun ko'rsatgichlar tanlash. Unli fonemalarning grammatik funksiyalari. Undosh fonemalarning leksik ma'no ifodalashi. Fonologik ko'rsatkichlar fonemalar soni va sifati ko'rsatkichi; oppozitsiya va korrelyatsiya soni va sifatining ikkinchi fonologik ko'rsatkich ekanligi; fonemalarning neytrallashuv ko'rsatkichi, fonologik oppozitsiya kuchi ko'rsatkichi.

2-§. Ingliz va o'zbek tillarida unli fonemalarning tipologik ko'rsatkichlari

Ingliz tili tuzilishida unli fonemalarning turlari va ularning o'zbek tilida mavjudligi masalasi. Ingliz va o'zbek tili unli tovushlari tizimidagi muhim fonologik belgilar. Ingliz tili unli tizimida oppozitsiyalarning rang-barangligi. Xuddi shunday holat o'zbek tili unli tizimida kuzatilish/kuzatilmaslari.

3-§. Qiyoslanayotgan tillarda unli fonemalarning tipologik ko'rsatkichlari
Qiyoslanayotgan tillarda unli fonemalar miqdorining turlicha ekanligi. Portlovchi, shovqinli, sonor va afrikat tovushlar. Ingliz va o'zbek tillarida konsonantizmga xos xususiyatlar. Ingliz tilida jarangli va jarangsiz undoshlar omili. Jarangli jarangsizlik oppozitsiyasining neytrallashuv turlari. Ingliz va o'zbek tillarida undoshlar almashinuvi. O'zbek va ingliz tillarida burun tovushlari tavsifi.

4-§. Urg'u va intonatsiyaning ko'rsatkichlari

Urgu va intonatsiya talqini va ta'riflari. Ingliz va o'zbek tillarida supersegment fonologik vositalar. Kuchli, musiqali va miqdoriy urg'ular. Urg'u va so'z (gap) ma'nosi. Intonatsiyaning muhim supersegment fonologik vosita ekanligi. O'zbek va ingliz tillarida urg'u yordamida gap kommunikativ turlarining o'zgarishi (Xat keldi. Xat keldi? Xat keldi!)

Uchinchi qism

Ingliz va o'zbek tillari morfologik va sintaktik turlar tipologiyasi

Morfologik va sintaktik sath tushunchalari. Grammatik kategoriya belgilari. So'z turkumlarini qiyoslashning tipologik mezonlari. Mustaqil so'z turkumlarining umumiy tavsifi. Ingliz va o'zbek tillarida yordamchi deb ataladigan so'z turkumlari. Sifat darajalari. Ingliz va o'zbek tillarida rod kategoriyasi. So'z birikmalari tipologiyasi, mezonlari. Gap bo'laklarining tipologiyasi. Sodda gaplar tipologiyasi. Murakkablashgan gaplar tipologiyasi. Qo'shma gaplar tipologiyasi.

ТАВСИYA ETILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Абдуазизов А.А., Бушуй А.М., Бушуй Т.А., Салиева М.А., Сиддикова И.А. История лингвистической типологии. – Ташкент: 2016. – 176 б.
2. Ахманова О.С. Словарь лингвистических терминов. – М., 1966. – 608 с.
3. Бархударов Л.С. Язык и перевод: Вопросы общей и частной теории перевода / Л.С.Бархударов. – М.:Междунар. Отношения, 1975. – 240с.
4. Брейс Е.В. Основы теории и практики перевода с русского языка на английский/ Е.В.Брейс. – М.:Изд-во УРАО.2000. – 207.с.
5. Бушуй Т, Рузикулов Ф. Краткий курс сравнительной типологии. – Ташкент, 2015. – 187 б.
6. Вайбурд М.Л. Реалии как элемент страноведения // Рус. яз. за рубежом. 1972. № 3, – С. 98-100. 7. Виноградов В. С. Введение в переводоведение (общие и лексические вопросы)/ В.С.Виноградов. - М.: Изд-во ин-та общ. сред. образования РАО, 2001. - 224с.
8. Виноградов В.С. Лексические вопросы перевода художественной прозы. – М.:Высш. Шк., 1978. 350 с.
9. Влахов С., Флорин С. Непереводимое в переводе. 2-е изд.,исправ. и доп. – М., 1986. – 415с.
10. Гак В.Г. Сравнительная типология французского и русского языков. – Москва: Просвещение, 1989. – 288с.
11. Комиссаров В. Н. Новые тенденции в переводоведении/ В.Н.Комиссаров// Информационно-коммуникативные аспекты перевода: сб, науч, тр. Ч. 1. Н. – Новгород: НГЛУ им.Н.А. Добролюбова, 1997. – С.167.
12. Комиссаров В. Н. Общая теория перевода: учеб. Пособие/ В.Н.Комиссаров. – М.; 1999. – 136с. 13. Комиссаров В. Н. Перевод как объект лингвистического описания/ Комиссаров В. Н.//Вопросы теории перевода в зарубежной лингвистике. – М.: Междунар. отношения, 1978. – С.3-15.
14. Латышайев Л.К.Перевод: проблемы теории, практики и методики преподавания/ Л.К.Латышев. – М.:Просвещение, 1981.
15. Ломтев Т.П. Фонология современного русского языка. – М.,1972. 16. Милевский Т. Предпосылки типологического языкознания // Сб. Исследования по структурной типологии. – М., 1963.
17. Паморозская Н.И.Роль слов-реалий в создании культурного фона художественного произведения // Лексика и культура. – Тверь, 1990. - 439с.
18. Пешковский А.М.Десять тысяч звуков. Опыт звуковой характеристики русского языка как основы для эвфонических исследований//Сб. Методика родного языка, лингвистика, стилистика, поэтика. – Л.,1925.
19. Рецкер.А.И. Теория перевода и переводческая практика: Очерки лингвистической теории перевода/ – М., 1974. – 216с. 20. Саломов Ф.Тил ва таржима. –Т. Фан, 1966. - 380 б.
21. Серебренников Б.А.Вероятностные компаративистие. – М., 1974.53с.
22. Скребнев Ю.М. Основы стилистики английского языка. – Киев: Выша шк.,1984. – 241.с.
23. Томахин Г.Д. Реалии в языке и культуре // Иностр.яз. в шк. 1997. №3.
24. Трубецкой Н.С.Основы фонологии. – М., 1960. – С.286-299.
25. Федеров А.В. Основы общей теории перевода/ – М., 1983.

26. Халлиева Г. XX аср Россия шарқшунослиги ва ўзбек мумтоз адабиёти. – Т., 2018. – 274 б.
27. Ширяев А.Ф. Синхронный перевод / – М., 1979. 28. Ярцева В.Н. Контрастивная грамматика. – М., 1981. – 52с.
28. Аракин В.Д. Сравнительная типология английского и русского языков. – М.: Просвещение, 1989 – 254 с.
29. Абдуазизов А.А. Тилшунослик назариясига кириш: Олий ўқув юртларининг фил. фак. талабалари учун дарслик – Т.: Шарқ, 2010. – 176 б.
30. Абдуазизов А.А., Бушуй А.М., Бушуй Т.А., Салиева М.А., Сиддикова И. А. История лингвистической типологии. Т.: 2016. – 176 б.
31. Болдырев Н.Н. Когнитивная семантика. Введение в когнитивную лингвистику. – Тамбов: ФГБОУ ВПО Тамбовский государственный университет имени Г.Р.Державина, 2014. – 236 с.
32. Буранов Дж. Сравнительная типология английского и тюркских языков. – М.: Высшая Школа, 1983. – 267 с.
33. Бўронов Ж. Инглиз ва ўзбек тиллари қиёсий грамматикаси. – Т.: Ўқитувчи, 1973. – 246 б. 7. Вежбицкая А. Язык. Культура. Познание / пер. с. англ., отв. Ред. М.А. Кронгауз. – М.: Русские словари, 1997. – 416 с.
34. Гак В.Ю. Сопоставительная лексикология. – М.: Международные отношения, 1977. – 264 с.
35. Маслова В.А. Лингвокультурология. – М.: Академия, 2001. – 208 с.
36. Миртожиев М. Ўзбек тили семасиологияси. – Т.: Mumtoz so'z, 2010. – 288 б.
37. Расулов Р. Умумий тилшунослик. – Т.: Fan va texnologiya, 2007. – 256 б.
38. Расулова М.И. Основы лексической категоризации в лингвистике. – Т.: Фан, 2005. – 268 с.
39. Сабитова З.К. Лингвокультурология. – М.: Флинта, 2013. – 521с.
40. Сафаров Ш. Когнитив тилшунослик. – Жиззах: Сангзор, 2006. – 92 б.
41. Сафаров Ш. Прагмалингвистика. – Т.: Ўзбекистон миллий энциклопедияси, 2000. – 300 б. 42. Ҳақимов М. Прагмалингвистика курсига кириш. – Фарғона. Classic, 2022. – 396 б.
43. Usmonova Sh. Lingvokulturologiya. – Т.: 2019. – 242 б.
44. Ғафуров И., Мўминов О., Қамбаров Н. Таржима назарияси. – Т.: Тафаккур Бўстон, 2012. – 216 б.
45. Раҳимов Ғ. Таржима назарияси ва амалиёти. – Т.: Ўзбекистон миллий энциклопедияси, 2016. – 46. Саломов Ғ. Таржима назариясига кириш. – Т.: Ўқитувчи, 1978. – 220 б. 11. Саломов Ғ. Тил ва таржима. – Т.: Фан, 1966. – 380 б.

Baholash mezonlari

Kirish imtihoni yozma yoki og‘zaki ravishda o‘tkazilishi belgilangan bo‘lib, 100 ballik mezon asosida baholanadi.

Har qaysi savolga berilgan javob quyidagicha baholanadi:

Har bir savol uchun ball	Javobga qo'yiladigan talablar
86-100	Qo'yilgan savolga to'liq javob bergan. Nazariy jihatlarini yoritishda xatolik va chalkashlikka yo'l qo'yilmagan. Mustaqil ravishda mushohada yuritib bayon etilgan. Amaliy misollar bilan asoslab bayon etilgan. Xulosani to'g'ri shakllantirgan. Fikrlar erkin bayon etilgan.
71-85	Savolning mohiyatini tushungan. Javobni yoritib bera olgan. Amaliy misollar keltirilgan. Tasavvurga ega. Qisqacha xulosa bergan. Fikrlarni sodda bayon etgan.
55-70	Savol mohiyatini tushungan. Javob yoritilgan, qisqa shaklda. Misollar bilan asoslangan. Xulosa qilingan.
0-54	Savolning ayrim elementlarigina yoritilgan yoki umuman yoritilmagan. Savol bo'yicha aniq tasavvurga ega emas.

Dasturni tuzuvchi:

**“Ipak yo‘li” turizm va madaniy meros
xalqaro universiteti “Tillar va global
tadqiqotlar” kafedrası mudiri:**



T.I. Sultanov

